Міхась Скобла

…Гэй, каго паром праз раку вязе?

Як плывецца вам на маёй сьлязе?..

Летапісны ловіцца радок

ВЕЧАР ПЕРАД КАЛЯДАМІ

Ціха, як на бязьлюднай планеце.
Мароз без разбору
Лезе да ўсіх цалавацца.
У хатах вясковых
У грубках і печах
Разьвітаюцца з жыцьцём дрэвы:
Як васковая, растае сасна,
Сіпяць спалоханыя асіны,
Адстрэльваецца елка,
Бяроза пацьвельваецца з агнём,
Пасьпяваючы пакінуць тастамант
На скручанай закуранай бяросьце…

Дымы падымаюцца з комінаў
І стаяць над сьцішэлаю вёскай:

Цэлы лес цёплых
Прывідна-хісткіх дрэваў.

У высокай кроне
Мосьціцца нанач
Нябачны пугач,
Прыплюшчыўшы
адно вока.

ТРЫ СЬЛЯЗЫ

Ах, якія слаўныя маразы!
Прымярзьлі да месяца тры сьлязы.

Тры бяды, тры роспачы, тры душы,
Тры на смак салёныя ледзяшы.

Сонца промень кінула раз і два –
Не сагрэла месячнага сяйва.

Зоркі неба крэсьлілі давідна –
Ды ня стала крэсівам ні адна.

Быццам цацкі з елачкі ў дзень Каляд,
Тры сьлязы ўпрыгожвалі далягляд.

Пахісьніся, месячык, тры разы
І страсі на дол тыя тры сьлязы.

Ім аддасьць зямля свой вясновы ўздых –
І памкне рака са сьлязінаў тых.

Панясе чаўны і залье шляхі,
І апошні крык кіне ў вір ліхі,

Невады парве і кашы з лазы…
А было ўсяго толькі тры сьлязы.

Гэй, каго паром праз раку вязе?
Як плывецца вам на маёй сьлязе?..

ЦІШЫНЯ

На вежы касьцельнай –
Звон анямелы бяз біла.

І касьцёл праз шырокае поле
Доўга цягнуўся
І ўрэшце дасяг сваёй мэты –
Хоць крыжам адным
Адлюстравацца ў возеры.

Стаю і слухаю,
Як ціха шапаціць
У рэзгінах бярозы
Сена дажджу.

ЛЕТА

Па ярах і далах пошум ніцы.
Поўдзень сьцішыўся мнагагалосы.
Промні сонца і промні пшаніцы
Запляліся ў супольныя косы.

Пры дарозе забытае прасла
Выгравае на сонцы сукі.
А між тых залатых перавяслаў
Песьні Богу пяюць жаўрукі.

ВОСЕНЬ

Віктару Вабішчэвічу

За Давыд-Гарадком у возеры
Лес адмочвае чуб іржавы.
Дождж сабралі і павывозілі
Хмары – сонныя дырыжаблі.

На балоце, дзе сьпее ягада,
Дзе таемная дрэмле сіла,
Журавель узьлятаў, як пагада, –
Ціха-плаўна-шырокакрыла.

СЭРЦЫ

I

Загадкавы польскі звычай:
Вялікіх палякаў
Хаваюць у розных месцах –
Па частках.

І насамрэч,
Каму ён паскардзіцца,
Бессардэчны нябожчык?

І пульсуе сэрца Шапэна
У варшаўскім касьцёле
Сьвятога Крыжа,
Ажно ўздрыгваюць
Мармуровыя скляпеньні.

І марнее ў каменным мяшку
У крыпце касьцельнай
Сэрца прафесара Лелявеля.
А ён у сэрцы тым самым
Выношваў дэвіз:
“За нашу і вашу свабоду!”

І б’ецца сэрца Пілсудскага
На віленскіх могілках Роса.
Іх насельнікі без піетэту
Паводзяць сябе,
Бо тут Polska zginela.

I

З Мікашэвічаў ён ці з Карары –
Мармур дасупакоіць імша.
Ружа сэрца ня хоча ў гербарый!
Матыльком над ёй кружыць душа.

Скрыпка. Смык. Мілажальнае скерца.
Цьвердзь зямную пранізвае крык.
Пан Шапэн быў схапіўся за сэрца, –
Але сэрца няма, Фрэдэрык.

ГАРАДОК НАД ГАРЫНЬНЮ

Леаніду Дранько-Майсюку

I

Гэта бачыў хіба Адысей,
Калі карабель ягоны
Урос у пясчаны бераг
Празьмерна гасьціннай выспы.

Ільсьніцца на сонцы Гарынь.
Што сьніцца вам, лодкі старыя?
З вас, нібы з вазаў, дрэвы растуць.
Вярба ўкаранілася на карме –
Самы надзейны якар.

Створаны з гліны – і станеш зямлёй.
Зроблены з дрэва – і вернешся ў дрэва.
Агонь імкнецца да сонца.
І толькі вада, як першаматэрыя,
Плыве і плыве бясконца.

I

Як ты блешню памяці ні кідай,
Летапісны ловіцца радок:
Смуткаваў Давыдаў Гарадок,
Калі тут памёр паэт Авідый.

Не палохаў пойменны разьліў,
Вецер не разьдзьмухваў папялішчы –
Тыя ж вербы над ракой расьлі,
І чаўны на сонцы грэлі днішчы.

Чула сонцавокая Гарынь
Цётак галасы, што сена грэблі.
Verba – адгукаецца латынь,
Вербамі ня грэбуе ля грэблі.

Дзень ідзе ў надрэчны халадок,
А дзятва – на замчышча ў атаку.
І відно – Авідый-Гарадок
Прапісаўся на дарожным знаку.

СЫНКАВІЧЫ

Да самоты храм за стагоддзі звык.
На муроўцы відзён лапік сьвежы.
Ці засіліўся, ці праглынуў язык –
Звон маўчыць на высокае вежы.

Да якое ён маўчацьме пары?
Долу хоча дахоўка зваліцца.
Неўзабаве вырастуць шчыпяры
На цыбулепадобнай званіцы.

Па цьвінтарнай маларослай траве
Малачай неабачліва скача.
Праз дарогу ў загоне статак раве –
На ўсяночную хоча, няйначай.

Паўтарае царква радзей і радзей
Малітоўна-вячыстыя словы.
Памаліцеся за бязбожных людзей,
Поле, ліпы старыя, каровы.

Хоць адзін прыход а дастаўся й вам.
Як мяжа, пралягла дарога.
Хмараломна высіцца ў неба храм
Непрыступным каўчэгам Бога!

НА АД’ЕЗД З ЛУНІНЦА

Тацяне Канапацкай

У імя Сьвятога Духа,
Сына і Айца,
Пройдзе хай бяда і скруха
Міма Лунінца!

Неба ластаўкаю сшыта,
Пад нагамі – цьвердзь.
Несьмяротна сьпее жыта
Над рачулкай Сьмердзь.

Галілея разумею,
Ды сярод раўнін
Болей веру Пталемею,
Што зямля – як блін.

Бачыць вока, чуе вуха
Ўсіх, хто з Лунінца.
Там і чарка-расхадуха
П’ецца без канца.

– Хто ты будзеш? – Акавіта.
– А з чаго ты будзеш? – З жыта.
– Пашпарт пакажы. – Няма.
– Раз няма, табе – турма!

Не гудзе ў таполях гонкіх,
Сьпіць даўно шаша.

І трымціць, уся ў жаўронках,
І пяе душа.

МЕЧ

Грахі зямныя цяжкія, як гіры.
Калі ж імя зьняславіў і свой род,
Японец учыняе харакіры –
Мячом кароткім б’е сябе ў жывот.

З Краіны Узыходзячага Сонца
Па ўласнае ахвоце самурай
Бяз роздумаў трапляе сам у рай.
Я разумею мужнага японца.

А тут ня проста выквацаў гербоўнік,
А сам у брудзе з галавы да ног,
Васпасіяна верны пасьлядоўнік,
І не перажывае – бачыць Бог.

А тут накрэсьлена на лобе: Каін,
І сківаца асьліная ў руцэ.
А мы з хлусьнёй дакучлівай звыкаем,
Як з мушкай-зелянушкаю цэцэ.

Ды прыйдзе час, і кемлівага дзеда
Унук падсадзіць высьпяткам на печ,
Падаўшы з міскай-лыжкай да абеда
І абасечны самурайскі меч!

ОДА ЛАЗЬНІ

Як вярнуся здалёк дамоў, –
Пыл дарог абтрасу далоў,
Ці пясок, аці сапрапель
З мора Чорнага ці саванны…
Не завабіць мяне ў купель
Дамавіна чыгуннай ванны.

Далікатным дажджом ня руш
Маё цела, бяздушны душ!
Дробных таксападобных ножак
Ёй бракуе, і ўвесь кураж,

Ванна – гэта пракрустаў ложак:
Не ўмяшчаешся, як ні ляж.

Лазьня ж – як біблейскі чысьцец.
Трэба ў лазьні бываць часьцей.
У парыльні – вароты ў рай,
Нібы выйшлі на волю вязьні…
Хвошча венікаў цэлы гай.
Я люблю лістапад, што ў лазьні!

Толькі ў лазьні мы ўсе – адно.
Толькі ў лазьні усё відно.
Лазьня – сьвята ў будзённы дзень.
Лазьня ў дружбе – асноў аснова.
Толькі ў лазьні сквірчыць камень.
Толькі ў лазьні – свабода слова.

Скажам шчыра: усе мы з хат,
Дзе часамі – матрыярхат…
А ты ведай сабе цану
І сваіх не губляй амбіцый.
Захінуўшыся ў прасьціну,
У прымыльніку ты – патрыцый!

Ёсьць і ў лазьні пан-гаспадар –
Чуб бялявы, чырвоны твар.
Ён агню і вадзіцы брат,
Ён палка й камінка уласьнік,
Ён папарыцца з вамі рад –
Дабрадушны, вясёлы Лазьнік.

Ён нячысьцікам не радня.
Лазьнік мыецца сам – штодня.
На Люцыпаравым пайку
Лазьня век не была, паверце.
Хто пяклуецца на палку –
Таго ў пекла ня возьмуць чэрці!

ОДА БАРАЗЬНЕ

Памяці
Віктара Аляксандравіча Матыліцкага

О баразна – беларускі акоп!
Хай дыктатура ці мор у краіне,

Хай землятрус ці сусьветны патоп –
А беларус баразны не пакіне.

Хай сабе скогат зубоўны ці плач
Зранку да вечара ў роднай старонцы –
Зброя адна ў беларуса – капач,
Поза – паклон паясны і бясконцы.

Пнецца ў сваю баразну маладзён.
Пхнецца дзядок, хоць і ўсьпёрся на кульбу.
Хоць над ляском ужо месяц відзён,
Людзі шукаюць, як золата, бульбу.

Не зачапай, не цьвялі, не трывож.
Не дакучай на цымбалах ці лірах.
Глянь, як ляцяць самародкі у кош –
Будуць і клёцкі, і бульба ў мундзірах.

О баразна, наш прытулак і схоў!
Дзе, як сьвярэпка, расьлі пакаленьні.
Не вызнаваў аніякіх багоў
Дзядзька, а ў полі дык стаў на калені!

Гэй, маладзіца, спускаецца змрок.
Воз запазьнелы рыпіць на дарозе.
Позірк лагодны і стомлены крок –
Колькі ж чакаць у спакусьлівай позе?

О баразна, эратычны пейзаж!
Ты нам штовосень – і пеклам, і раем.
Поле – штодзень, навакол і наўсьцяж,
Дзе мы кахаем, жывем, паміраем.

Рукі ў парэпінах, зморшчаны лоб,
Іншых памкненьняў няма ані знаку.
О баразна – беларускі акоп,
Скуль нам аднойчы ісьці у атаку.